

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 26.6.2013
COM(2013) 454 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**DALŠÍ KROKY V PROVÁDĚNÍ VNITROSTÁTNÍCH STRATEGIÍ INTEGRACE
ROMŮ**

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

DALŠÍ KROKY V PROVÁDĚNÍ VNITROSTÁTNÍCH STRATEGIÍ INTEGRACE ROMŮ

1. ÚVOD

Ve sdělení Komise *Rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020*¹ se členské státy vyzývají, aby přijaly nebo dále rozvinuly komplexní přístup k integraci Romů a potvrdily celou řadu společných cílů. Tyto cíle se týkají čtyř pilířů – vzdělávání, zaměstnanosti, zdravotní péče a bydlení – a zaměřují se na urychlení integrace Romů. Hlavy států nebo předsedové vlád všech členských států EU tento přístup potvrdili².

V reakci na tuto výzvu členské státy předložily vnitrostátní strategie integrace Romů. Odlišnosti vnitrostátních strategií se odvíjely od velikosti populace Romů a od problémů, jejichž řešení se členské státy musí věnovat³. Evropská komise tyto strategie⁴ v roce 2012 posoudila a dospěla k závěru, že k dosažení pokroku ve čtyřech pilířích je nutné zaměřit se přednostně na několik strukturálních předpokladů, které jsou pro úspěšné provádění strategií nezbytné, např. na spolupráci s místními a regionálními orgány a občanskou společností, přidělování přiměřených finančních zdrojů, monitorování a umožňování úpravy politiky, přesvědčivý boj proti diskriminaci a zřizování vnitrostátních kontaktních míst pro integraci Romů.

Toto sdělení se zaměřuje na tyto strukturální předpoklady, neboť ačkoli již členské státy na politické úrovni učinily určité kroky, zejména v oblasti lepší koordinace všech stran, které se na integraci Romů aktivně podílejí, účinné změny zatím nejsou dostatečné. Komise se dále, aby členské státy povzbudila v jejich úsilí, v tomto sdělení zavazuje poskytnout členským státům další podporu zejména při využívání finančních prostředků EU na integraci Romů.

¹ KOM(2011) 173 v konečném znění, 5.4.2011.

² Závěry Evropské rady, EUCO 23/11 ze dne 23. a 24. června 2011, v návaznosti na závěry Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele o *Rámci EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020*, 106665/11, 19.5.2011.

³ V tomto sdělení pojem „strategie“ zahrnuje integrované soubory politických opatření a strategií.

⁴ Sdělení *Vnitrostátní strategie integrace Romů: první krok při provádění rámce EU* a doprovodný pracovní dokument útvarů Komise (SWD(2012) 133 final).

2. ÚČINNÉ PROVÁDĚNÍ STRATEGIÍ MÁ ZÁSADNÍ VÝZNAM PRO VĚROHODNOST POLITICKÝCH ZÁVAZKŮ A PRO ZMĚNU OD ZÁKLADU

Zajištění účinného provádění vnitrostátních strategií integrace Romů má zásadní význam. V současné hospodářské situaci je pro řešení socio-ekonomické integrace Romů velmi důležité přijmout odpovídající opatření a účinněji využívat dostupné zdroje. Proto Komise pozorně sleduje pokrok, kterého členské státy dosáhly, jak v rámci procesu strategie Evropa 2020, tak ve zvláštním kontextu rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů.

Jako součást procesu strategie Evropa 2020 se bude i nadále každoročně až do roku 2020 pozorně sledovat začleňování Romů a jeho soulad s většinovými politikami. Aby členské státy s větší populací Romů dosáhly pokroku při plnění cílů strategie Evropa 2020 v oblasti zaměstnanosti, sociálního začlenění a vzdělání, budou muset řešit výzvy související se začleňováním Romů zdůrazněné v Evropském semestru 2012. V těchto členských státech bude začleňování Romů nejen sociálně, ale také hospodářsky přínosné⁵. V Evropském semestru 2013 Komise navrhla posílit a dále vylepšit doporučení důležitá pro začleňování Romů pro nejvíce dotčené členské státy⁶.

V souvislosti s rámcem EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů Komise posílila dialog s řadou členských států. Na dvoustranných schůzkách, které proběhly v letech 2012 a 2013⁷, se setkali zástupci příslušných vnitrostátních orgánů a odborníci z Komise, aby diskutovali o podrobném hodnocení vnitrostátních strategií integrace Romů a o způsobech, jak zajistit jejich účinné provádění.

Kromě toho byla zřízena síť vnitrostátních kontaktních míst pro integraci Romů, aby členské státy mohly lépe sdílet zkušenosti, vzájemně se učit a spolupracovat⁸.

A konečně Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA) ustanovila ad hoc pracovní skupinu⁹, aby pomohla členským státům měřit pokrok, kterého dosáhly v oblasti integrace Romů. Jejím hlavním cílem je pomoci zúčastněným členským

⁵ Ve čtyřech zemích by úplné začlenění Romů na trh práce mohlo přinést hospodářský přínos ve výši 0,5 miliardy EUR a daňové výhody v hodnotě 175 milionů EUR ročně. World Bank, *Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, the Czech Republic, Romania and Serbia*, (Světová banka, Začleňování Romů: Ekonomická příležitost pro Bulharsko, Českou republiku, Rumunsko a Srbsko), září 2010.

⁶ Na základě návrhu Komise přijatého dne 29. května 2013 obdrželo pět členských států (Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Slovensko a Rumunsko) konkrétní doporučení týkající se začleňování Romů. Tato doporučení se na jedné straně zaměřovala na provádění vnitrostátních strategií integrace Romů (zajistit účinné plnění mimo jiné lepší koordinací zúčastněných stran, přidělování prostředků, důkladné sledování a začleňování cílů integrace Romů do všech oblastí politik) a na straně druhé na konkrétní politický vývoj v oblasti vzdělávání (zejména potřeba zajistit účinný přístup ke standardnímu a inkluzivnímu vzdělávání počínaje předškolní přípravou) a zaměstnanosti (podpora aktivačních opatření, podpora přechodu k trhu práce).

⁷ BG, FR, HU, IT, RO, SK.

⁸ V rámci této sítě byla s ohledem na různorodost situací a zkušeností, co se týče Romů v EU, zřízena pracovní skupina, která by dále přezkoumala úkoly a schůdná řešení. Zjištěné problémy se promítly do návrhu právního nástroje, jehož cílem je poskytnout členským státům větší podporu a poradenství při začleňování Romů a jenž se předkládá zároveň s tímto sdělením http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_nationalcontactpoints_en.pdf.

⁹ Této pracovní skupiny se účastní deset členských států (BG, CZ, ES, FI, FR, IT, HU, RO, SK, UK) a rovněž odborníci z Eurofondu a Rozvojového programu OSN.

státům vytvořit účinné mechanismy monitorování s cílem dosáhnout věrohodných a srovnatelných výsledků¹⁰.

Komise provedla analýzu pokroku, kterého bylo v roce 2012 dosaženo při provádění vnitrostátních strategií, na základě informací od členských států a příspěvků od odborníků a občanské společnosti¹¹, jakož i na základě zjištění uvedených FRA.

2.1. Strukturální předpoklady pro účinné provádění

a) Zapojení regionálních a místních orgánů a úzká spolupráce s občanskou společností

Prostřednictvím rámce EU bylo zdůrazněno, že při navrhování, provádění a monitorování vnitrostátních strategií je třeba, aby vnitrostátní, regionální a místní orgány soustavně vedly dialog s romskou občanskou společností. Většina členských států v tomto ohledu přijala opatření. Zúčastněné strany je však často považují za neúčinná, pokud jde o možnost jejich aktivní účasti při provádění a monitorování vnitrostátních strategií.

1) Zapojení místních a regionálních orgánů

Jak bylo zdůrazněno ve zprávě Komise o pokroku z roku 2012, základním předpokladem úspěchu je aktivní zapojení místních a regionálních orgánů ve všech fázích procesu začleňování Romů.

Zapojení místních a regionálních orgánů	Členské státy, které přijaly tato opatření
Zahájení strukturovaného dialogu	AT, BE, BG, CZ, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, NL, RO, SE, SI, SK, UK
Podpora výměny zkušeností a spolupráce mezi místními orgány	BE, BG, CZ, DK, FI, FR, HU, IT, SE, ES, SI, UK
Přidělení zdrojů na integraci Romů místním a regionálním orgánům	AT, BE, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, IE, IT, PL, RO (plánované), SE, SI, SK

O rok později lze konstatovat, že většina členských států musí vyvinout další úsilí a že je nutné do vypracovávání, provádění, monitorování, hodnocení a

¹⁰ Chorvatsko se již začalo připravovat na přistoupení k procesu rámce EU a aktivně se zapojilo do sítě vnitrostátních kontaktních míst a pracovní skupiny FRA pro monitorování.

¹¹ Např. závěry zdůrazněné během dialogu mezi komisaři a zástupci občanské společnosti dne 15. května 2013, jakož i zprávy od koalic občanské společnosti organizovaných sekretariátem iniciativy Dekáda romské inkluze v šesti členských státech (Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko, Španělsko) a dvou zemích procesu rozšíření (Albánie, Bývalá jugoslávská republika Makedonie), zprávy sítě nezávislých odborníků v oblasti sociálního začlenění (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1025&langId=en>), zpráva Evropské romské informační kanceláře, Diskriminace Romů v EU v roce 2012, písemné ohlasy ze sítě Eurocities a platformy Eurodiaconia a studie akademické sítě pro studium romské problematiky (http://romanistudies.eu/news/contributions_from_members/).

přezkumu politiky těsněji a systematictěji zapojovat místní orgány¹². Strategie a akční plány integrace Romů by měly tvořit nedílnou součást regionálních a místních veřejných programů: měly by stanovovat jasný základ, kvantifikované cíle a konkrétní opatření tak, aby čtyři pilíře vnitrostátní strategie integrace Romů vyústily v aktivity na místní úrovni. Aby byly tyto plány realizovány, musí se místním a regionálním orgánům poskytnout odpovídající finanční a lidské zdroje. Jejich schopnost řídit, monitorovat a hodnotit začleňování Romů by se měla zlepšovat.

2) Těsnější spolupráce s občanskou společností

Komise ve zprávě o pokroku za rok 2012 zdůraznila, že zapojení občanské společnosti by se při vypracovávání strategií nemělo omezovat na pouhé konzultace. Občanská společnost musí při provádění a monitorování vnitrostátních strategií hrát aktivní úlohu. Pro úspěch a udržitelnost integrovaných místních akčních plánů má zásadní význam budování kapacit v základních strukturách občanské společnosti na místní úrovni, zejména mezi Romy.

Těsnější spolupráce s občanskou společností	Členské státy, které přijaly tato opatření
Strukturovaný dialog s občanskou společností vedený na vnitrostátní úrovni	BE, BG, EE, ES, DK, FI, FR, HU, LV, LT, SE, SI, UK
Podpora aktivního zapojování občanské společnosti a zástupců Romů na místní úrovni	BE (regionální úroveň), BG, CZ, ES, FI, HU, LV, PT, SE, SI,
Finanční podpora na rozvoj kapacit občanské společnosti	EE, ES, FR, LV, SE, SI

Legitimní zastoupení Romů a zapojení všech příslušných organizací občanské společnosti zůstává v druhém roce provádění vnitrostátních strategií ve většině členských států nedostatečné. **Aby mohly organizace občanské společnosti, především místní organizace zastupující Romy, smysluplně přispívat, musí mít odpovídající kapacity, které by jim umožnily lepší přístup k veřejnému financování a jeho rychlé a účinné poskytování těm, kteří jsou přímo dotčeni, a účinně se podílet na rozvoji, provádění a monitorování procesu integrace Romů. Pouze několik členských států poskytuje organizacím občanské společnosti odpovídající podporu, aby mohly tuto úlohu plnit. Ačkoli existují mechanismy, díky nimž lze zohledňovat názory Romů, nejsou natolik silné, aby se tyto názory výrazněji promítly do politik. Všechny členské státy by měly zajistit, aby mechanismy pravidelných konzultací fungovaly účinně a transparentně a aby se tyto mechanismy vztahovaly na provádění, monitorování a hodnocení dopadu strategií. Měl by se podporovat dialog mezi nejrozličnějšími typy organizací občanské společnosti a výzkumnými pracovníky ve všech oblastech týkajících se**

¹²

Některé členské státy obzvláště usilovaly o podporu zapojování svých místních orgánů do mezinárodních sítí, např. o účast v Evropské alianci měst a regionů pro začleňování Romů. Jiné jmenovaly regionální nebo místní koordinátory, kteří by lépe zjišťovali problémy v romských společenstvích nebo koordinovali provádění strategií na místní úrovni.

začleňování Romů. Je třeba rovněž podporovat spolupráci s občanskou společností při vytváření místních akčních plánů.

b) Přidělování odpovídajících finančních zdrojů

Prostřednictvím rámce EU se členské státy vyzývají, aby z vnitrostátních rozpočtů vyčlenily dostatek finančních prostředků na opatření zaměřená na začleňování Romů, které by mohly být případně doplněny prostředky z evropských či mezinárodních zdrojů. Spoluřinancování z EU je možné zejména z Evropského sociálního fondu, Evropského fondu pro regionální rozvoj a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Ve zprávě Komise o pokroku z roku 2012 se uvádí, že hlavní překážkou při provádění jsou i nadále nedostatky v přidělování finančních zdrojů, které by odpovídaly politickým závazkům přijatým ve strategiích. Nezbytným předpokladem je specifické, transparentní přidělování rozpočtových prostředků na akční plány. Kromě toho by se měl využívat územní přístup, na jehož základě by se řešily konkrétní potřeby oblastí nejvíce dotčených chudobou nebo cílových skupin nejvíce ohrožených diskriminací či vyloučením.

Přidělování finančních zdrojů	odpovídajících	Členské státy, které přijaly tato opatření
Integrovaný přístup k přidělování finančních zdrojů		EL, ES, FI, HU, IT, LV, SI, SK,
Územní přístup k přidělování finančních zdrojů		CZ, EL, ES, HU, IT, PL, SE, SK
Zapojení místních a regionálních orgánů a občanské společnosti do plánování využívání finančních prostředků EU		BE, BG, CZ, ES, FI, IT, RO, SI, SK (první opatření)

I když bylo od předchozí zprávy dosaženo určitého pokroku, financování vnitrostátních strategií stále není dostatečné. **V některých členských státech se provádění vnitrostátních strategií zdrželo, neboť z vnitrostátních rozpočtů nebylo vyčleněno dostatečné množství prostředků.**

S přihlédnutím k výzvám, na něž se poukázalo v rámci evropského semestru, by všechny členské státy měly přiměřeně k velikosti a situaci svých romských společenství zajistit, aby byla přijata vhodná opatření k zahrnutí integrace Romů do dohod o partnerství o využívání evropských strukturálních a investičních fondů¹³ na období 2014–2020. Klíčové politické priority pro začleňování Romů byly zdůrazněny v konkrétních doporučeních pro jednotlivé země v rámci evropského semestru a stanoviscích Komise pro jednání o dohodách o partnerství s různými členskými státy. Pro zajištění udržitelnosti opatření pro začleňování Romů mají i nadále zásadní význam vnitrostátní rozpočtové závazky.

¹³

Evropský sociální fond (ESF), Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropský námořní a rybářský fond.

Hlavním finančním nástrojem EU pro investice do začleňování Romů v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání a sociálního začlenění je ESF. V řadě členských států byly v rámci integrovaného přístupu realizovány investice do bydlení z EFRR, avšak v řadě případů by tyto možnosti financování začleňování Romů mohly být dále rozvíjeny. Za tímto účelem by členské státy mohly využít společných dovedností a zdrojů vytvořených koalicemi mezinárodních organizací na podporu projektů v oblasti začleňování Romů na místní úrovni.

Návrhy Komise k politice soudržnosti EU na období 2014–2020 tvoří základ integrovaného přístupu, jenž za účelem splnění evropských cílů v oblasti integrace Romů kombinuje finanční možnosti EFRR a ESF. Také členské státy by měly uvažovat o využití možností podpory, které jsou k dispozici v rámci politiky rozvoje venkova. Kromě toho Komise ve svém sdělení *Za sociální investice pro růst a soudržnost*¹⁴ členské státy vyzývá, aby během dalšího programového období (2014–2020) využívaly zdroje EU na sociální investice. Komise rovněž navrhla vyčlenit odpovídající část finančních prostředků EU na podporu soudržnosti na investice do lidí, zaměstnanost a reformy sociální politiky prostřednictvím ESF¹⁵. Navrhla rovněž, aby bylo alespoň 20 % této částky v každém členském státě přiděleno na sociální začlenění, včetně integrace Romů. Tím by se zajistilo, že se celková částka prostředků určených na sociální začlenění zvýší a že tak bude možné lépe reagovat na výzvy v této oblasti. Způsob, jakým budou členské státy a regiony využívat nové specifické investiční priority v rámci Evropského sociálního fondu (navržené Komisí na programové období 2014–2020) při integraci marginalizovaných společenství, jako jsou Romové, umožní lépe posoudit, kolik se vynakládá na opatření zaměřená na integraci Romů.

c) Monitorování a umožňování úpravy politiky

Prostřednictvím rámce EU se členské státy vyzývají, aby vyvinuly řádné metody monitorování a hodnocení s cílem posoudit výsledky a dopady opatření zaměřených na začleňování Romů a případně umožnit úpravu politiky. Ve zprávě z roku 2012 se dospělo k závěru, že členské státy musí v tomto ohledu vyvíjet větší úsilí.

Monitorování transformace a umožňování úpravy politiky	Členské státy, které přijaly tato opatření
Provedené nebo probíhající mapování situace Romů („výchozí situace“)	CZ, EE, EL, ES, FI, FR, HU, LT, LV, NL, PT, RO, SI, SK
System monitorování k měření výsledků a dopadů vnitrostátní strategie	První opatření: BG Připravuje se: BE, ES, FI, HU, IT, SE
Zjištění oblastí s extrémně chudými	CZ, EE, EL, FR, HU, PL, RO, SK

¹⁴ Sdělení *Za sociální investice pro růst a soudržnost – včetně provádění Evropského sociálního fondu v období 2014–2020*, COM(2013) 83 final; a doporučení Komise „Investice do dětí: východisko z bludného kruhu znevýhodnění“, COM(2013) 778 final, 20.2.2013.

¹⁵ V souladu se závazkem přijatým na evropské úrovni snížit do roku 2020 počet osob žijících v chudobě o 20 milionů.

společenstvími Romů	
Zapojení všech hlavních zúčastněných stran do procesu monitorování a hodnocení	AT, CZ (plánované), FI, HU, IT (plánované), LT (plánované), SE (částečně), SI, SK (plánované)
Spolupráce s národními statistickými úřady	BG, CZ, EL, ES, FI, HU, IT, LV, RO, SK, UK
Plánované pravidelné zprávy a hodnocení	BE, BG, CZ, EL, FI, HU, LT, PL, RO, SE, SI, SK

Navzdory tomu, že bylo od poslední zprávy¹⁶ vyvinuto viditelné úsilí o zavedení pevného rámce pro monitorování a hodnocení, aby bylo možné systematicky a konzistentně získávat údaje (nemusí se omezovat jen na etnická kritéria) o dopadu opatření zaměřených na integraci Romů, zůstává tato skutečnost ve většině členských států výzvou. Jak zdůraznila pracovní skupina pro monitorování, kterou ustanovila FRA, systém monitorování by měl být schopen poskytovat přesné informace vnitrostátním orgánům na různých úrovních: na jedné straně o pokroku při plnění cílů uvedených ve vnitrostátních strategiích a v místních akčních plánech a na straně druhé o zlepšení socio-ekonomické situace Romů a jejich základních práv v porovnání s většinovou populací (monitorování „rozdílů“).

Pravidelné srovnávání údajů je velmi potřebné, aby bylo možné důsledně hodnotit dopad opatření na místní úrovni oproti výchozí situaci. Obecně přetrvává zejména nedostatek ukazatelů dopadu. Kromě toho ve většině případů není jasný rozsah, v jakém jsou ostatní zúčastněné strany zapojeny do monitorování, hodnocení a přezkumu politiky v souladu s deseti společnými základními zásadami týkajícími se začleňování Romů¹⁷. Je třeba posoudit případné synergie se stávajícími politickými ukazateli EU.

d) Přesvědčivý boj proti diskriminaci

Prostřednictvím rámce EU se členské státy vyzývají, aby zajistily, že Romové nebudou diskriminováni a že bude zaručeno dodržování jejich lidských práv zakotvených v Listině základních práv EU a Evropské úmluvě o lidských právech. Ve zprávě Komise o pokroku z roku 2012 se uvádí, že členské státy mají zajistit, aby byly na jejich území účinně vymáhány právní předpisy proti diskriminaci¹⁸ a aby přesvědčivě bojovaly proti diskriminaci. Ve zprávě se rovněž zdůrazňuje značný počet Romů, kteří žijí v členských státech jako oprávněně pobývajících státní příslušníci třetích zemí a kteří čelí stejným problémům jako migranti přicházející ze

¹⁶ Některé členské státy uvedly, že využily průzkumy, mikrocensus, územní mapování chudoby atd.

¹⁷ Deset společných základních zásad pro začleňování Romů bylo předloženo na prvním jednání platformy dne 24. dubna 2009. Byly připojeny k závěrům Rady z 8. června 2009. Zahrnují: 1) konstruktivní, pragmatické a nediskriminační politiky, 2) jednoznačné, ale ne výlučné zaměření, 3) mezikulturní přístup 4) usilování o začlenění do většinové společnosti, 5) povědomí o genderovém rozměru, 6) převod politik vybudovaných na průkazném základě, 7) využívání nástrojů EU, 8) zapojení regionálních a místních orgánů, 9) zapojení občanské společnosti 10) aktivní účast Romů.

¹⁸ V souladu s povinnostmi vyplývajících ze Smluv musí členské státy provést do svých právních řádů ustanovení směrnice 2000/43/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, a odpovídajícím způsobem tato prováděcí opatření provádět.

zemí mimo EU. Tito Romové musí požívat stejná práva jako ostatní migranti ze zemí, které nejsou členy EU.

Opatření pro boj proti diskriminaci	Členské státy, které přijaly tato opatření
Vymáhání právních předpisů proti diskriminaci na místní úrovni	AT, DK, SE
Zvyšování povědomí (včetně veřejných správ)	AT, BG, CZ, DK, EE, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, LT, PT, RO, SI
Zvyšování povědomí Romů o jejich právech	AT, FI, LV, SE, SI
Řešení nejrozličnějších forem diskriminace romských žen	RO (první opatření)
Boj proti obchodování s lidmi a vykořisťování dětí	CZ, DK, HU, NL

Navzdory závazkům, které členské státy učinily a právním předpisům proti diskriminaci ve všech členských státech, rasismus vůči Romům a diskriminace Romů přetrvává. Stále rozšířená je v několika členských státech segregace při vzdělávání romských dětí¹⁹. Občanská společnost a akademické zprávy²⁰ potvrzují různé případy diskriminace, včetně horšího přístupu ke vzdělávání, zdravotní péči, policejní ochraně a bydlení v porovnání s většinovou populací. Na širší vztahy EU se třetími zeměmi mají i nadále přímý dopad přetrvávající problémy při integraci Romů, kteří jsou občany EU, do jejich společností. Některé země např. uplatňují vízovou povinnost pro státní příslušníky určitých členských států z důvodů spojených s integrací Romů²¹. Se stejnými problémy se mohou setkat Romové, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí, jež migrují do EU²².

¹⁹ Zejména v České republice, Maďarsku a na Slovensku.

²⁰ Jedná se o zprávy národních odborníků v oblasti sociálního začlenění; zprávy Evropské romské informační kanceláře *Diskriminace Romů v EU v roce 2012, 2013*; zprávy sekretariátu iniciativy Dekáda romské inkluze ve spolupráci s programy iniciativy Open Society Foundation „Co nejlepší využití finančních prostředků EU pro Romy“ a „Úřad pro romské iniciativy“, *průběžné zprávy občanské společnosti o provádění vnitrostátních strategií integrace Romů a akčních plánů desetiletí, 2013*; zprávu Amnesty International „Roma: Demanding Equality and Human Rights“, duben 2013; studie akademické sítě Academic network on Romani studies (http://romanistudies.eu/news/contributions_from_members/); písemné ohlasy členů platformy Eurodiaconia.

²¹ Kanada např. vyjádřila vážné obavy, když se zvýšil počet žádostí o azyl předložených státními příslušníky určitých členských států.

²² Přípomínky Komise ve sdělení Vnitrostátní strategie integrace Romů: první krok při provádění rámce EU, COM(2012)2012 final, 26.5.2012, platí dodnes: „Současná situace Romů žijících v nuzných podmínkách v zemích zapojených do procesu rozšíření však vedla ke zvýšení počtu Romů, kteří dočasně migrují do členských států EU v rámci bezvízového režimu a dokonce žádají o azyl. To může mít negativní dopad na liberalizaci víz, která je jedním z největších úspěchů na cestě k integraci západního Balkánu do EU.“

Bez systémových opatření zaměřených na boj proti diskriminaci a rasismu vůči Romům nemůže provádění vnitrostátních strategií integrace Romů přinést očekávané výsledky. Většina členských států provádí na podporu začleňování Romů činnosti zaměřené na zvyšování povědomí²³. **Veřejné orgány by však zároveň měly dělat mnohem více, aby vysvětlily sociální a hospodářské výhody²⁴ začleňování Romů do jejich společností obecně. Aby se zintenzívnil boj proti diskriminaci, je rovněž nutné zvyšovat povědomí o právech, povinnostech a příležitostech mezi samotnými Romy a zajistit nástroje na ochranu a posílení jejich práv, např. prostřednictvím subjektů v oblasti rovného zacházení. Členské státy musí více bojovat proti stereotypům a zabránit rasistickým nebo jinak stigmatizujícím výrokům či akcím, jež mohou být podnětem k diskriminaci Romů.**

Členské státy by měly účinněji bojovat proti dětské práci, zakazovat žebrační se zapojením dětí, plně prosazovat právní předpisy týkající se sňatků nezletilých osob, bojovat proti vynuceným sňatkům a účinněji řešit otázku obchodování s lidmi, mimo jiné prostřednictvím mezinárodní spolupráce.

Soustavné a komplexní řešení nedostatečné registrace Romů ve vnitrostátní evidenci obyvatel, případně i chybějících dokladů totožnosti, je nezbytným předpokladem pro zajištění rovného přístupu ke vzdělávání, veřejným službám, systémům sociální ochrany, minimálním životním podmínkám, bydlení a zdravotní péči.

e) Vnitrostátní kontaktní místa pro integraci Romů

Prostřednictvím rámce EU se členské státy vyzývají, aby zřídily vnitrostátní kontaktní místa pro integraci Romů²⁵, která by měla právo koordinovat vypracovávání a provádění strategie. Komise ve zprávě o pokroku z roku 2012 zdůraznila, že tato vnitrostátní kontaktní místa by měla být schopna účinně koordinovat začleňování Romů napříč politickými oblastmi.

Opatření umožňující vnitrostátním kontaktním místům pracovat účinně	Členské státy, které přijaly tato opatření
Koordinace mezi odvětvími na úrovni státu	AT, BE, BG, CZ, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IT, LT, LV, RO, SE, SK
Koordinace na různých úrovních vlády (od vnitrostátní po místní)	AT, BE, BG, DK, CZ, EE, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, NL, RO, SE, SI, SK
Zapojení vnitrostátních kontaktních míst do plánování, pokud jde o využívání	BE, BG, CZ, EL, ES, FI, HU, IE, IT, LT,

²³ Některé z nich (AT, BG, ES, FR, LV) pořádají pro své státní zaměstnance školení (např. pro učitele, policii a soudní zaměstnance), aby předcházely diskriminačnímu chování vůči Romům a bojovaly proti předsudkům.

²⁴ World Bank, *Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, the Czech Republic, Romania and Serbia* (Světová banka, Začleňování Romů: Ekonomická příležitost pro Bulharsko, Českou republiku, Rumunsko a Srbsko), září 2010.

²⁵ http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_nationalcontactpoints_en.pdf

Všechna vnitrostátní kontaktní místa jsou zapojena do sítě vytvořené v říjnu 2012 a ohledně integrace Romů vyjadřují skutečné znepokojení. I když své úsilí a koordinační úlohu jednoznačně rozvinula, stále existuje prostor pro zlepšení, pokud jde o jejich status, kapacity, zdroje, mandát a poskytovanou politickou podporu: **vnitrostátním kontaktním místům by měly být poskytnuty odpovídající lidské a finanční zdroje; musí mít formální autoritu a pravomoc koordinovat postupy mezi ministerstvy a různými vládními úrovněmi a zajišťovat, aby se otázka začleňování Romů stala součástí všech příslušných veřejných politik; měla by přispívat k definování a provádění příslušných politik a být zapojena do strategického plánování, pokud jde o využívání fondů EU. Měla by rovněž usnadňovat dialog a kontakty mezi všemi zúčastněnými stranami a prozkoumat možnost synergií se všemi iniciativami v této oblasti²⁶.**

3. ZEMĚ PROCESU ROZŠÍŘENÍ

Komise ve své strategii rozšíření EU 2012–2013 i v podrobnějších zprávách o pokroku podle jednotlivých zemí zdůrazňuje, že Romové zůstávají obzvláště znevýhodněnou skupinou v zemích západního Balkánu. Pokud jde o dostupnost vzdělávání, zaměstnanosti, sociální a zdravotní péče, bydlení a osobních dokladů, zůstává diskriminace v mnoha zemích problémem, který je třeba řešit.

I když bylo v posledních letech dosaženo určitého pokroku, jenž vedl k prvním zlepšením v oblasti vzdělávání a zdraví, je stále zapotřebí trvalého úsilí. **Znamená to zejména přidělovat odpovídající prostředky na provádění politiky integrace Romů. Problémy přetrvávají při účinném uplatňování a prosazování právního a institucionálního rámce.** V několika zemích byly víceleté strategie zaměřené na zlepšení situace Romů a související akční plány buď přijaty v poslední době (Černá Hora a Bývalá jugoslávská republika Makedonie) nebo přezkoumány či vylepšeny (Albánie, Bosna a Hercegovina, Kosovo a Srbsko²⁷). Turecko ještě musí podpořit integraci Romů systematickým přístupem a komplexní strategií.

Země procesu rozšíření by měly i nadále navazovat na praktické závěry, na kterých se dohodly s Komisí na národních konferencích v roce 2011. Tyto závěry jsou každoročně přezkoumávány v kontextu strukturálního politického dialogu. Týkají se pěti oblastí: registrace, vzdělávání, zdraví, přístupu k zaměstnání a bydlení. Komise v roce 2012 zvýšila své úsilí a poskytla cílenou finanční pomoc na provádění praktických závěrů v několika zemích. Díky lepšímu využívání finančního nástroje předvstupní pomoci bylo možné nabídnout více podpůrných opatření zaměřených na začleňování Romů do společnosti a zlepšení jejich postavení a životních podmínek a pomoci zemím s vypracováváním, přezkumem a prováděním jejich strategií jak v rámci vnitrostátních, tak regionálních programů. Komise bude v rámci procesu přistoupení těchto zemí k EU i nadále podporovat politiky a konkrétní opatření

²⁶

²⁷

Mezi takové iniciativy patří vnitrostátní kontaktní místa pro integraci, strategie EU pro Podunají atd.

Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

zaměřená na zlepšení situace Romů, mimo jiné opatření v rámci Dekády romské inkluze²⁸.

4. ZÁVĚRY — DALŠÍ POSTUP

Z hodnocení pokroku, kterého členské státy během uplynulého roku dosáhly, lze vyvodit dva důležité závěry: některé členské státy zásadně a konkrétním způsobem přehodnotily nebo rozvinuly své strategie, zejména svým úsilím vést horizontální a vertikální dialog a koordinovat provádění svých strategií; některé z nezbytných předpokladů pro jejich úspěšné provádění však dosud nejsou splněny, což znamená, že pokrok je v praxi velmi pomalý.

Aby se integrace Romů ve čtyřech pilířích (vzdělávání, zaměstnanost, zdravotní péče a bydlení) urychlila, nabízí Komise členským státům dodatečnou podporu:

- a) podporuje členské státy, aby splnily své politické cíle a závazky
 - předkládá spolu s tímto sdělením návrh doporučení Rady o účinných opatření v oblasti integrace Romů v členských státech. Na základě zjištění vyplývajících ze zprávy Komise o pokroku z roku 2012²⁹, z konzultací na vysoké úrovni s občanskou společností a zástupci Romů a z této zprávy Komise členským státům navrhl, aby urychlily integraci Romů s pomocí právního nástroje, který má přijmout Rada,
 - vede dvoustranné a vícestranné konzultace s vnitrostátními kontaktními místy pro integraci Romů a dalšími vnitrostátními orgány zapojenými do provádění politických opatření, jejichž cílem je začleňování Romů,
 - dále hodnotí pokrok při integraci Romů v souvislosti se strategií Evropa 2020, neboť integrace Romů by měla být součástí celkové snahy členských států bojovat proti chudobě a sociálnímu vyloučení, zvyšovat zaměstnanost, snižovat míru předčasných odchodů ze školy a zvyšovat úroveň dosaženého vzdělání,
 - na příštím zasedání evropské platformy pro začleňování Romů zintenzivní dialog a spolupráci mezi všemi zúčastněnými stranami,
 - monitoruje provádění směrnice o rasové rovnosti ve správních postupech;

²⁸ Dekáda romské inkluze, která zahrnuje všechny země procesu rozšíření kromě Islandu, Kosova a Turecka, zatím slouží jako platforma a brána pro politickou koordinaci, výměnu zkušeností a sdílení informací mezi zúčastněnými členskými státy EU a zeměmi procesu rozšíření, a zároveň podporuje účast občanské společnosti na vnitrostátní a místní úrovni a propojení s ostatními mezinárodními iniciativami.

²⁹ Sdělení *Vnitrostátní strategie integrace Romů: první krok při provádění rámce EU*, COM(226) 2012 final, 26.5.2012, a doprovodný pracovní dokument útvarů Komise SWD(2012) 133.

- b) poskytuje podporu prostřednictvím financování EU
- doplňuje zdroje členských států vymezením rámce pro to, jak by finanční prostředky EU³⁰ (Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Evropský sociální fond (ESF) a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)) mohly přispět k začleňování marginalizovaných skupin, jako jsou Romové, v členských státech v letech 2014–20. Kromě toho by se mělo podpořit využívání zdrojů soukromého a třetího sektoru, aby se zvýšil účinek investic do integrace Romů,
 - navrhuje, aby některé členské státy využily investiční prioritu „začleňování marginalizovaných skupin obyvatel, například Romů“ nebo stanovily konkrétní cíle související se začleněním na trh práce, s dostupností vzdělání či sociálním začleněním romských obyvatel pro další programové období, aby se přihlédlo ke zjištěním evropského semestru,
 - navrhuje nový rámec politiky sociálních investic³¹, založený na třech prvcích³², který by mohl pomoci při začleňování Romů.

Komise vyzývá Evropský parlament, aby se aktivně účastnil diskusí o návrhu doporučení Radě o účinných opatření v oblasti integrace Romů v členských státech.

Komise jednou ročně na jaře předloží Evropskému parlamentu a Radě zprávu – další zpráva bude v roce 2014 – o pokroku, jehož bylo ve čtyřech pilířích, kterými jsou vzdělávání, zaměstnanost, zdravotní péče a bydlení, dosaženo, a to na základě informací poskytnutých členskými státy, údajů shromážděných Agenturou EU pro základní práva a příspěvků získaných od organizací občanské společnosti. Každoroční zprávy umožní porovnávat úsilí vynaložené členskými státy a dosažený pokrok v oblasti integrace Romů.

³⁰ Doprovodný pracovní dokument útvarů Komise, Prvky společného strategického rámce na období 2014 až 2020 pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond, 14.3.2012, SWD(2012) 61 final, část II.

³¹ Sdělení *Za sociální investice pro růst a soudržnost – včetně provádění Evropského sociálního fondu v období 2014–2020*, COM(2013) 83 final; a doporučení Komise „*Investice do dětí: východisko z bludného kruhu znevýhodnění*“, COM(2013) 778 final, 20.2.2013.

³² Vytváření lepších a udržitelnějších sociálních systémů, provádění aktivačních politik a politik umožňujících provádění a podpora celoživotních sociálních investic.

PŘÍLOHA

Příklady opatření souvisejících se strukturálními předpoklady provádění

Příklady aktivního zapojení místních a regionálních orgánů

V **Německu** vláda spolkového státu **Berlín** přijala strategii začleňování Romů dne 7. srpna 2012. Vyžaduje vypracování regionálního akčního plánu pro začleňování Romů. Byla zřízena řídicí skupina zahrnující různé odbory senátu Berlína a místní orgány, které se zabývají romskými migranty. Tento regionální akční plán byl vypracován s pomocí občanské společnosti³³.

Příklady těsnější spolupráce s občanskou společností

Ve **Francii** vnitrostátní kontaktní místo pro romské otázky vytvořilo národní monitorovací skupinu. Sdružuje asociace, zástupce z různých dotčených ministerstev a místní činitele. Tato skupina a její čtyři tematické podskupiny byly vytvořeny jako platforma pro výměnu zkušeností a dosažení shody, pokud jde o opatření, která musí být dále přijata. Tato opatření navrhně ministerskému řídicímu výboru pověřenému koordinací provádění strategie ve Francii.

V **Lotyšsku** byla v říjnu 2012 zahájena výzva k předkládání návrhů s cílem těsněji spolupracovat s romským společenstvím. Tato výzva, kterou financuje stát a která je otevřena organizacím zastupujícím Romy, má za úkol podporovat jejich účast ve společnosti a zajistit jejich spolupráci s veřejnými orgány (místní správy a další zúčastněné strany). Vybrané projekty budou zahrnovat organizaci praktických seminářů za účelem předložení projektů místní spolupráce, do kterých by se zapojily všechny zúčastněné strany, a vytvoření platformy pro spolupráci mezi zaměstnavateli a Romy.

Příklady podpory strategií odpovídajícím financováním

Bulharsko vytvořilo ministerskou pracovní skupinu, jejímž úkolem je mobilizovat prostředky EU na integraci Romů. Skupině předsedá Ministerstvo pro správu fondů EU. Sdružuje náměstky ministrů, odborníky z řídicích orgánů a operačních programů a zástupce romských nevládních organizací. Jejím cílem je navrhovat nástroje a režimy a ověřovat opatření naplánovaná v jednotlivých operačních programech. Připraví přílohu k vnitrostátní strategii, v níž stanoví činnosti a udržitelné financování jejich provádění. Tato příloha dosud nebyla přijata.

V **Maďarsku** byly na základě systému ukazatelů zřízeného vnitrostátním právním předpisem určeny nejvíce znevýhodněné mikroregiony. Tyto mikroregiony čelí závažným problémům v oblasti hospodářství, zaměstnanosti a infrastruktury. Aby se podpořil jejich rozvoj, zavádí se cílená opatření, která spočívají v sociálních

³³

Berlínská strategie integrace Romů viz <http://www.parlament-berlin.de:8080/starweb/adis/citat/VT/17/DruckSachen/d17-0440.pdf>.

zásazích, opatřeních pro rozvoj společnosti a venkova a službách v oblasti lidských zdrojů.

Příklady důsledných systémů monitorování

Maďarský systém monitorování bude mít za cíl měřit sociální dopad vnitrostátní strategie a sledovat stav jejího provádění. Systém má čtyři základní složky:

1. soubor ukazatelů měřících sociální změny sladěný s cíli vnitrostátní strategie;
2. systém podávání pravidelných zpráv vytvořený ve spolupráci s mezinárodními externími konzultanty s cílem sledovat, zda byla provedena opatření uvedená v akčním plánu;
3. výzkum;
4. informační systém pro sociální začleňování umožňující sběr údajů v různých politických oblastech. Místní orgány jej budou rovněž využívat při vypracovávání plánů rovných příležitostí.

Estonsko uznalo, že je třeba dále mapovat situaci Romů, aby bylo možné stanovit vhodná opatření pro jejich integraci. Situace Romů je proto předmětem průzkumu, který probíhá od roku 2012 do 2013. Cílem je využít výsledky k plánování dalších etap strategie.

Příklady boje proti diskriminaci

Španělsko provedlo různé činnosti pro výcvik policejních sil. V roce 2012 bylo 158 regionálních, místních a národních bezpečnostních složek vyškoleny v oblasti rovného zacházení a etnické diskriminace.

V **Německu** spolková země Šlesvicko-Holštýnsko v roce 2012 rozhodla změnit svou ústavu, pokud jde o uznávání Romů a Sintů, kteří jsou německými státními příslušníky a žijí tam jako etnická menšina.

V **Rumunsku** je každý rok vyhrazen určitý počet míst na středních školách, na učilištích a na univerzitách v systému veřejného vzdělávání pro romské žáky a studenty. Tuto formu pozitivních opatření dosud využilo okolo 15 000 romských žáků a studentů.